

Krajský úřad kraje Vysočina

Žižkova 57

587 33 Jihlava

Česká republika

Tel.: +420 564 602 111

Fax: +420 564 602 420

e-mail: posta@kr-vysocina.cz

www.region-vysocina.cz

Kraj Vysočina

Památky **UNESCO**

» náměstí a zámek v Telči » kostel sv. Jana Nepomuckého
na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou » bazilika
sv. Prokopa a židovská čtvrť v Třebíči

Kraj Vysočina

Památky UNESCO na Vysočině

REGION VYSOČINA

Zachovalá krajina Vysočiny se zalesněnými kopci a rozkvetlými loukami přitahuje především milovníky klidné rodinné dovolené, pěší trasy, cyklostezky a sportoviště vyhledávají vyznavači aktivního odpočinku. Na své si ale přijdou také milovníci umění a historie. Čekají na ně moderní galerie, hudba nejrůznějších žánrů, ve staletých zdech historických objektů jsou pořádána vystoupení šermířů a divadelníků. Uplynulá staletí zanechala v kraji řadu hradů, zámků, klášterů i památek lidového stavitelství. Skloníte hlavu před uměním architektů a umělců, kteří vytvořili takové stavby jako zámek v Telči, kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře u Žďaru nad Sázavou, baziliku sv. Prokopa a židovskou čtvrť v Třebíči - památky zařazené na seznam světového kulturního dědictví **UNESCO**.

*Poutní kostel sv. Jana
Nepomuckého na Zelené
hoře u Žďaru nad Sázavou*

Tři památky UNESCO během jediného víkendu

V České republice je v současnosti dvanáct památek zapsaných do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Tři z nich leží na území kraje Vysočina. Tvoří pomyslný trojúhelník, vzdálenost mezi nimi je přibližně 40 km, a tak je lze pohodlně během jediného víkendu všechny navštívit. A nejen to - do dvou hodin cesty autem je lehce dosažitelných i ostatních devět.

*Bazilika
sv. Prokopa
v Třebíči*

Náměstí v Telči

Historické jádro Telče

Pro město Telč, právem považované za jedno z nejkrásnějších měst v České republice, je typické trojúhelníkové **náměstí** lemované měšťanskými domy s renesančními štíty a arkádovými podloubími. Jeho vzhled doplňují městské brány, barokní kašny a sochy. Spolu se zámek tvoří náměstí architektonický celek výjimečné hodnoty a do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO bylo zapsáno v roce 1992. Původní gotický hrad, přestavěný v druhé polovině 16. století za Zachariáše z Hradce na grandiózní renesanční **zámek**, je jedním z nejlépe dochovaných renesančních architektonických komplexů v České republice. Zvláště cenné je jeho vnitřní zařízení. Renesanční zámek nabízí návštěvníkům dva prohlídkové okruhy. První okruh vede původní gotickou částí zámku, renesančními honosnými sály (Modrý, Zlatý, Rytířský) se zachovanými dřevěnými kazetovými stropy a cenným mobiliářem. Druhý prohlídkový okruh vede obytnými místnostmi, které sloužily posledním majitelům zámku, rodině Podstatsky-Lichtenstein, až do

roku 1945. Jeho zařízení podává významné svědectví o podobě šlechtických interiérů té doby. Zámek je obklopen přírodním parkem, v němž stojí klasicistní skleník. V jihozápadním křídle zámku je umístěna pobočka **Muzea Vysočiny** (tel.+420 567 243 918), dokumentující historii města a vývoj řemesel, vystaveny jsou slavnostní horácké kroje, malovaný lidový nábytek a obrazy na skle. K nejcennějším exponátům patří model města z roku 1895 a pohyblivý betlém z poloviny 19. století. Stálá expozice Národní galerie Praha **Galerie Jana Zrzavého** (tel.+420 567 243 649) je umístěna v zámeckém zahradním ochozu. Prezентuje významnou část tvorby tohoto známého českého malíře (1890 - 1977). Zámecké nádvoří a historické sály jsou vyhledávaným místem konání hudebních koncertů.

Kontakt: Státní zámek Telč, Náměstí Zachariáše z Hradce, 588 56 Telč,
tel. +420 567 243 821, rezervace prohlídek
+420 567 243 943, e-mail: zamek-telc@iol.cz,
<http://www.zamek-telc.cz>.

Během prohlídky náměstí navštivte další památky:

Radnice vznikla spojením dvou gotických domů, renesanční přestavba je z roku 1574, na radnici se nacházelo i městské vězení. **Kostel sv. Ducha**, původně románský kostel, patřil k sídlu královského správce. Dnes je ve správě Českobratrské církve evangelické. Přílehlá **věž sv. Ducha** je nejstarší dochovanou pozdně románskou památkou ve městě. Původně sloužila městu jako věž strážní. Hranolovitá věž je vysoká 49 m., je přístupná veřejnosti a nabízí zajímavý pohled na historické jádro města. Ve věži je stálá expozice obrazů Jana Křena a výstava archeologických nálezů objevených při její rekonstrukci. Farní **kostel sv. Jakuba** byl založen současně s městem, dnešní dvoulodní podoba je z poloviny 15. století. V jeho 60 metrů vysoké **vyhlídkové věži** jsou dochovány dva vzácné zvony, Jakub a Marie. Z ochozu kostelní věže se nabízí krásná vyhlídka na město a široké okolí. **Kostel jména Ježíš**, původně jezuitský kostel, byl dokončen roku 1667. **Konvikt sv. Andělů** byla původně sladovna, po příchodu jezuitů přestavěná na školu chrámové hudby. Po zrušení řádu se stal konvikt obytným domem panských úředníků. V současné době je budova využívána jako Vzdělávací a konferenční centrum MŠMT. Budova městské galerie **Hasičský dům** byla zrekonstruována v původní stavební podobě z roku 1870, kdy na místě bývalých masných krámů byla vybudována pro nově založený dobrovolný sbor hasičů. V galerii se konají příležitostné výstavy.

Pravidelné akce:

- květen** **Májový trh** - řemeslný jarmark
- červen** **Evropské dny hudby** - svátek hudby v ČR
- červenec** **Francouzsko - česká hudební akademie**
- hudební kurzy studentů evropských hudebních škol
Evropské setkání folklorních souborů - folklorní festival
Krajina hudby - festival vážné hudby, koncerty špičkových umělců
Balóny nad Telčí - létání horkovzdušných balónů
Jarmark - řemeslnický trh
- srpen** **Prázdniny v Telči** - folkový festival, divadla, besedy, happeniny, performance, výstavy
Telčské parní léto - výletní jízdy historického parního vlaku
- září** **Svatováclavské časy** - divadla, koncerty, výstavy
- prosinec** **Vánoční prázdniny v Telči** - folkové koncerty

Informační středisko MěÚ,

Nám. Zachariáše z Hradce 10,
588 56 Telč,
tel. +420 567 112 407,
fax: +420 567 112 403,
e-mail: info@telc-etc.cz,
www.telc-etc.cz

Ubytování:

Hotel Pod kaštiny

Štěpnická 409, 588 56 Telč
tel.: +420 567 213 042
e-mail: hotelpodkastany@volny.cz

Hotel Celerin

Náměstí Zachariáše z Hradce 43
588 56 Telč
tel.: +420 567 243 477
www.hotelcelerin.cz

Hotel Telč

Na Můstku 37, 588 56 Telč
tel.: +420 567 243 109
e-mail: hotel.telc@tiscali.cz
www.hoteltelc.cz

Garni penzion Vacek

Mlýnská 104, 588 56 Telč
tel.: +420 567 213 099
e-mail: info@penzionvacek.cz
www.penzionvacek.cz

Hotel Pangea

Na Baště 450, 588 56 Telč
tel.: +420 567 213 122
e-mail: pangea@telc.cz
www.pangea.cz

Vzdělávací a konferenční centrum MŠMT

Náměstí Jana Kypty 74
588 56 Telč
tel.: +420 567 223 525
e-mail: konvikt@vko-telc.cz
www.vko-telc.cz

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého byl vystavěn podle návrhů významného pražského architekta vrcholného baroka Jana Blažeje Santiniho - Aichla. Stavbou ho pověřil opat žďárského kláštera Václav Vejmluva, nadšený ctitel sv. Jana Nepomuckého, který se k jeho stavbě rozhodl hned poté, co byl v dubnu 1719 v rámci beatifikačního procesu nalezen ve světcově hrobě ve Svatovítské katedrále v Praze jeho údajný neporušený jazyk. Stavba kostela byla zahájena v srpnu téhož roku a jako místo stavby bylo vybráno návrší nad konventním rybníkem, jihovýchodně od kláštera. Kostel byl vysvěcen v září 1722 a stal se první velkou svatyní, zasvěcenou sv. Janu Nepomuckému. Chrám je považován za vrchol Santiniho tvorby, představuje nadčasové a absolutní dílo, oproštěné od jakýchkoliv konvenčních prvků dobové architektury. Je postaven na půdorysu ve tvaru pěticípé hvězdy, podle legendy, která praví, že v místě utnutí Jana Nepomuckého se objevila koruna z pěti hvězd. Magická symbolika čísla pět je realizována v celé stavbě. Uvnitř kostela je pět oltářů a pět chodeb, na hlavním oltáři je pět hvězd a pět andělů. Nádvoří poutního místa vymezují ambity s pěticemi bran a kaplí. Brány umístěné uprostřed jednotlivých ramen mají kupolové střechy a doplněny jsou sochami. Pro originalitu české barokní gotiky a mistrovskou kompozici areálu se symbolikou svatojánské pěticípé hvězdy byl kostel v roce 1994 zapsán do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO jako vůbec první soliterní stavba v českých zemích.

Průvodcovský servis v celém zámeckém areálu zajišťuje
Informační centrum - Zámek Žďár nad Sázavou,
591 01 Žďár nad Sázavou,
tel.: +420 566 629 152
fax: +420 566 629 331,
e-mail: itc@zamekzdar.cz,
www.zamekzdar.cz

Dále ve Žďáru nad Sázavou nezapomeňte navštívit:

Zámecký areál tvoří rozsáhlý a početný soubor budov bývalého cisterciáckého kláštera. Vede k němu barokní most přes řeku Sázavu, zdobený osmi sochami světců, postavený kolem roku 1760. Klášter byl založen roku 1252 znojemským purkrabím Bočkem z Obřan, zrušen v roce 1613, v 18. století obnoven podle návrhů architekta Santiniho a po požáru 1784 byl upraven na rozsáhlý zámecký areál. V budově konventu jsou umístěny stále expozice věnované baroknímu umění Žďárska a historickým klavírům. V prelatuře sídlí **Muzeum knihy** (Zámek, tel.: +420 566 625 370), jehož sbírky jsou součástí knihovny Národního muzea Praha a zachycují vývoj evropské knižní kultury a knihtisku. Původně gotický klášterní **kostel Nanebevzetí Panny Marie** z druhé poloviny 13. století, Santinim přestavěný v duchu barokní gotiky, má bohatou výzdobu interiéru. Také desítiboká studniční kaple byla upravena Santinim, již ve 14. století ukrývala 35 metrů hlubokou studnu. Zámek je dnes v majetku Dr. Radslava Kinského. Původně renesanční budova **radnice** z počátku 17. století s klasicistní fasádou je využívána jako

reprezentační místnosti města a jako výstavní a koncertní síň. Farní **kostel sv. Prokopa**, původně gotická stavba, získala svou dnešní podobu přestavbou v 16. století. Nejcennější památkou je Madona s dítětem z poloviny 15. století. V těsné blízkosti je barokní **kaple sv. Barbory**, připisovaná architektu Santinimu. Pozdně gotická tvrz, připomínaná již v roce 1300, je dnes zrekonstruovaná a působí v ní **Regionální muzeum** (Tvrz 8, tel.: +420 566 625 645, e-mail: zdenek.malek@zdarns.cz).

Ubytování:

■ Tálský mlýn

591 02 Žďár nad Sázavou 2 - zámek
tel.: +420 566 625 501
e-mail: cerum@cerum.cz
www.cerum.cz

■ Hotelový dům Morava

Horní 22, 591 01 Žďár nad Sázavou
tel.: +420 566 625 826
e-mail: cerum@cerum.cz
www.cerum.cz

■ Hotel H

Strojírenská 372
591 01 Žďár nad Sázavou
tel.: +420 566 625 208
e-mail: info@hotelh.cz
www.hotelh.cz

■ Penzion V kapli

Santiniho 64
591 02 Žďár nad Sázavou
tel.: +420 566 623 552,
+420 777 235 502
e-mail: kaple@kaple.cz
www.kaple.cz

■ Hotel Grunt

Vysocká 62
591 02 Žďár nad Sázavou
tel.: +420 566 623 407
e-mail: hotelgrunt@centrum.cz
http://hotelgrunt.webpark.cz

■ Hotel U labutě

Náměstí Republiky 70/6
591 01 Žďár nad Sázavou
tel.: +420 566 622 949
e-mail: hotelulabute@cbox.cz
www.oxygen.cz/u-labute

Monumentálně působí opuštěný barokní **Dolní hřbitov**, rovněž navržený architektem Santinim, v jehož středu stojí socha Anděla posledního soudu. **Morový sloup** od bývalého sochaře Jakuba Steinhübla je z roku 1706. Je zakončen symbolem nejsvětější Trojice. V jednotlivých částech města jsou rozmístěny práce účastníků mezinárodních sochařských sympozií. Vznikla tak galerie více než 80 dřevěných plastik.

Pravidelné akce:

leden	Národní krojový ples
duben	Pašijové hry
červen	Divadlo - pohyb - tanec - Mezinárodní taneční festival
	Horácký jarmark
srpen	Horácký džbánek - folklórní festival
srpen - září	Slavnosti jeřabin - kulturní festival

Informační turistické centrum

- cestovní kancelář SANTINI TOUR,
Náměstí Republiky 24, 591 01 Žďár nad Sázavou,
tel. +420 566 628 539, fax: +420 566 625 808,
e-mail: info@santini-tour.cz, www.zdarns.cz

Dvanáctou památkou v České republice, které se dostalo cti být zapsána do seznamu **UNESCO**, je od července 2003 románsko-gotická bazilika sv. Prokopa, spolu s židovskou čtvrtí a židovským hřbitovem v Třebíči.

více než sedm století starou výřevnou stropu mezi kamennými žebry klenby, zaklenutí kněžiště křížovou kamennou klenbou, kolové okno-rozeta ve východní části apsidy a severní vstupní portál, vynikající kamenická práce v kombinaci žulosenitu a pískovce, obnovená v roce 1862. Současnou podobu interiéru baziliky vytvořil Kamil Hilbert v letech 1924 - 1935. Od roku 2002 je bazilika národní kulturní památkou. V prostorách bezprostředně navazujícího bývalého benediktinského kláštera se nachází Západomoravské muzeum s rozsáhlými sbírkami betlémů, vltavinů, dýmek a regionální kultury.

i

Odborný výklad průvodce lze objednat na faře římsko-katolické církve (tel.: +420 568 824 692)

Bazilika sv. Prokopa

Opatský chrám, původně zasvěcený Panně Marii, byl budován od první poloviny 13. století jako součást benediktinského kláštera, založeného v roce 1101. Románsko-gotická bazilika patří ke skvostům středověkého stavitelství. Značně utrpěla při obléhání Třebíče uherskými vojsky Matyáše Korvína v roce 1468 a více než dvě století pak byla používána ke světským účelům jako konírna, obilní sýpka i sklad piva. Po obnově provedené architektem Kaňkou v letech 1725 - 1731 byla znovu využívána k sakrálním účelům a zasvěcena sv. Prokopu. K nejcenějším částem patří krypta s původní,

Židovská čtvrť

Území na levém břehu řeky Jihlavy bylo již od středověku osídleno převážně židovským obyvatelstvem. Postupný nárůst počtu obyvatel na stísněném území, ohraničeném řekou a strmými skalnatými svahy dal vzniknout unikátní čtvrti s velice hustou zástavbou, křivolakými uličkami, domky vrostlými jeden do druhého, temnými zákoutími, klenutými průchody, schůdky vytesanými do skály, romantickými náměstíčky a dalšími charakteristickými prostory i architektonickými prvky typickými pro židovskou architekturu. Postupné chátrání čtvrti během posledního století vedlo až k záměru plošné asanace celého území. Začátkem devadesátých let došlo k radikálnímu přehodnocení pohledu na hodnotu území a od té doby je mu postupně navracena jeho původní tvář, naplněná novým životem. Kromě návratu bydlení se objevila řada restaurací, vináren, uměleckých galerií, ateliérů, nechybí ani možnost ubytování v penzionu. Skutečnými perlami židovské čtvrti jsou dvě synagogy. **Přední synagoga** na Tichém náměstí slouží dnes jako modlitebna Československé církve husitské. Postavena byla v polovině 17. století na místě původní dřevěné svatyně, dnešní novogotickou podobu získala přestavbou o sto let později. **Zadní synagoga** na Subakově ulici byla vybudována na přelomu 16. a 17. století v renesančně-barokním slohu. Restaurovány jsou nástěnné malby s ornamentálními a rostlinnými motivy a hebrejské liturgické texty, pocházející z let 1706 - 1707. Po rekonstrukci byla synagoga slavnostně otevřena v roce 1997, slouží k pořádání výstav, koncertů a

dalších kulturních aktivit. Na ženské galerii je umístěna stálá výstava židovské kultury s řadou cenných předmětů používaných v občanském i náboženském životě zaniklé židovské komunity. Její poslední dějství ukončil nacistický holocaust v době druhé světové války.

Židovskou čtvrť je vybudována naučná stezka, průvodcovské služby zajišťuje **Informační a turistické centrum, pobočka Zadní synagoga, Subakova 1/44, 674 01 Třebíč,** tel: +420 568 823 005, fax: +420 568 840 459, e-mail: d.juranova@kviztrebic.cz, www.kviztrebic.cz.

Židovský hřbitov

Původní židovský hřbitov umístěný od ranného středověku poblíž benediktinského kláštera byl v době obléhání kláštera Matyášem Korvínem v roce 1468 zničen a v 17. století byl přemístěn na svah kopce Hrádek do vzrostlého parku.

Téměř 3000 kamenných náhrobků, z nichž nejstarší pochází z roku 1625 jsou důkazem staleté existence židovské komunity v Třebíči.

Neopakovatelná tajemná atmosféra okouzlí každého návštěvníka. Součástí hřbitova je obřadní síň z roku 1903 s unikátně dochovaným interiérem, kde je možné dodnes provádět pohřební obřady podle starých židovských tradic. Dnes patří k nejzachovalejším a nejlépe udržovaným židovským hřbitovům v České republice a od roku 2002 je národní kulturní památkou.

Další památky města Třebíče:

Bývalý valdštejnský zámek, v 16. století přestavěný z původně benediktinského kláštera založeného v roce 1101, je položen na mírném návrší a tvoří společně s bazilikou, k níž přiléhá, jeden z typických obrazů Třebíče. Je to v jádru klášterní budova o třech křídlech, u zámku je krásný park, na jehož severním okraji stávala původní tvrz Třebíč. V prostorách zámku dnes již sídlí **Muzeum Vysočiny Třebíč** (Zámek 1, tel.: 568 840 518, e-mail: muzeum@zamek-trebic.cz, <http://zamek-trebic.cz>). Muzejní expozice dokumentují přírodní krásy okolí města, historický vývoj osídlení a řemesel, obdivovat zde můžete sbírku betlémů, ale také dýmek a vltavinů. Kamenný sál s bohatou erbovní výzdobou je využíván k pořádání koncertů vážné hudby, přednášek a kulturních akcí. **Kostel sv. Martina** vznikl patrně v druhé polovině 13. století a několikrát byl přestavován. Jeho mohutná 72 metrů vysoká věž je dominantou města. Je dnes spojená s kostelem, pochází z poloviny 13. století a původně byla součástí městského opevnění. Její ochoz ve výšce 35 metrů nabízí výhled na celé město. Rozměry věžních hodin (průměr ciferníku 5,5 m, výška číslic 60 cm) se podle dostupných informací řadí na první místo na evropském kontinentě. **Chrám Proměnění Páně** kapucinského kláštera

pochází z roku 1693. Byl postaven na místě původního bratrského sboru a školy. Pravoslavný **kostel Sv. Václava a Ludmily** byl postaven v letech 1939 - 1940. Jeho bání je pokryta listy z pravého zlata. **Karlovo náměstí** svou mimořádnou rozlohou (22 tisíc m²) dokumentuje význam města v době jeho založení. Nejcenější jsou renesanční domy zdobené sgrafity Františkovský (Malovaný) a Ráblův (Černý) dům.

Pravidelné kulturní akce:

březen	Loutkářské jaro - přehlídka loutkářských souborů
květen	Divadelní Třebíč - přehlídka amatérského divadla Veletrh muzeí
červen	Zámosti - kulturní a hudební festival
červenec	Zvonek - festival etnické hudby
srpen	Třebíčské bramborobraní - městská slavnost Šamajim - festival židovské kultury
říjen	Třebíčské kouření - soutěž v pomalém kouření dýmky

Informační a turistické centrum
Karlovo náměstí 53, 674 01 Třebíč
tel.: +420 568 847 070,
fax: +420 568 840 459,
e-mail: info@kviztrebic.cz, www.kviztrebic.cz

Ubytování:

■ Hotel Alfa

Znojemská 1235, 674 01 Třebíč
tel.: +420 568 842 559
e-mail: divisa@volny.cz

■ Hotel Slavia

Karlovo nám. 133/5, 674 01 Třebíč
tel.: +420 568 848 560
www.hotel-trebic.cz

■ Hotel Zlatý kříž

Karlovo nám. 19/13
674 01 Třebíč
tel.: +420 568 821 157
e-mail: h.zlatykriz@seznam.cz
www.pumax.cz

■ Hotel Atom

Velkomeziříčská 45
674 01 Třebíč
tel.: +420 568 820 791
e-mail: HotelAtom_Trebic@seznam.cz
www.sweb.cz/hotelatom_trebic

■ Hotel Winkler

V. Nezvala 8, 674 01 Třebíč
tel.: +420 568 841 506
e-mail: recepce@hotel-winkler.cz
www.hotel-winkler.cz

■ Penzion U synagogy

Subakova 43/3, 674 01 Třebíč
tel.: +420 568 823 005
e-mail: d.juranova@kviztrebic.cz
www.kviztrebic.cz

Fotografie: Martin Hurín,
Daniel Balogh a archivy
měst Telče, Třebíče, Žďáru
nad Sázavou, Krajského
úřadu kraje Vysočina

**Grafika, předtisková
příprava, tisk:**

20-20 Vision Graphics

Vydáno: leden 2005

Vydal: Kraj Vysočina